

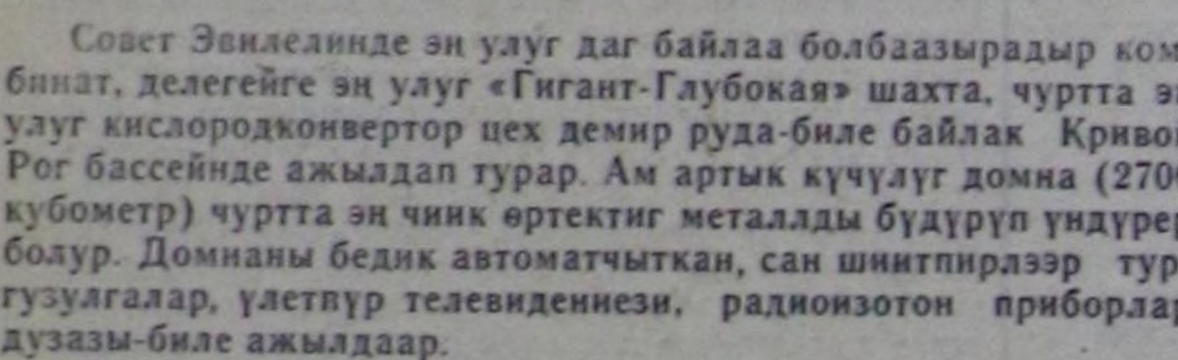

Фото А. Запараны.

СЭТА-нын фотохрониказы.

Августун эгезинде чаа зурталга бажыны ажыгзалга кире-
ге — Аннанын бижик белгүмүн
ааренип тоосканы ол

Шуй суурга 1075 дес мяштарны
тарын олурткан, 3 чаа кулуктар-
ны, 7 арыглары бажынарны
болгаш еске-даа чугула чуулдерни
кылганнар. Эш Хүренге удурткан
7 кижн составтыг терезеженнер

Район Соведа болгаш кэ-
дээ Советтер сессияларны болгаш
күүсүомнарны чогуур ей-шаанда
эрттирип, эки шийтирлерни хү-
лээп ап турза-дээ, оларның амы-
ыралга боттанышыккыны дээш

ле ажылдын чедишкени Советтерниң организас-массалыг ажыдарының эки түннелдерни берип турарын херечилеп турар.

М. ЧАМЫЯН.

Бай-Тайга район.

С. ТАМЧАЯ.

Олбук мышкаш ногаан шык чыылган чон төгөригей олуршкан, совхоз чартык чылда күрүөдө сүт дужаар планын 139, эъттин 104, дүктүүн-120,3 хуу күүсөдө чаржын турары «Чыраа-Бажы» совхозтун ажил-ишчилерин ашык деп өөрүчүгү мезгил дыйнатка

Тываның арат чону тайбың кыл-ижин кылып турган. Арат-арбан-арбан зайы-бизе бахчу-

Ийме, Баян-Тала суурларнын урттакчы чонунун культурлуг болгаш материалдыг деңгээлин бе-
нийер тазарыбды атында Ийме

гүзүп турар. 30 чылдардагы от-
көс-дег эрес кыс чоразан киж и бо-
ла-дыр деп, оку көргөн-не киж и
часпайн бодап каар.

О. МАСПЫЙ-ООД,
Б. ШАНБЫР-ООД

Яковенко депшиткенинч
узуз чижек кылдыр ап көрөли.
ТК-нын Политбюро кежигү-
нүн бирээсине чоруткан чагаа-
га В. И. Ленин мынча деп негзөн:

чымылазы, 54-кү томун 92—93
иннарында).

«Совет ленинчи «айтыргларның» ха-
утказын партия, совет ажилда-
кардан кым чедир билбес боор!

Буллукт организакчыланы берни-

Арга-мергежилдиг кайгамчык эки
жилерни районга эскербейн, а
сти алдын кылдыр биле бээр тава
лгалар тургулаар. Алгырып, хөө
л чараш чүве чутаалар чоругу к
илерин эришчиле бээр таваалар

ларны улуз комиссарынын 6ра-
кчызы ыччаарла кылып, буруула-
но, «кара-туразында» кижилер
алдыр керуя турганы В. И. Ленинге
адине берген. «Ажыл-херекти тус-
Баш» кышкында аларга кышкы

ДАЛАШТЫҢ БИЖИҢ

(Төмүр. Эгеиз № 173—175
«Шымда»).

VII.

Бекке-бөккө кыска куу булуттар жакты турган. Эртеңкине соогушор, кылаштарга хыраа кыйырт-кыйып чыгар. Көпөштер кырыша алаачы сыйып, чагымз дег херте-нейип эди сулбастан. Чүгө саа-каннар амырап, аалар чанында куш ишти-хынын, сөөктерде эгт кыры-жын чымп чип чоргуулар.

Салбак бир катан адазанын бажымынга көзү чорган. Нога шөлүн-дө бир-ле кийи эртеңкине кар-тошка ооралканын илден болган. «Чазым тарыбас, а күтүп шүптүз чир. Арылга кат дег, тайгада тоорту шыкша, аяла-ла халас чүгө кылдыр көр» деп. Салбак хоралд болган. Чычак илтикти кийи, калып кийи-ле боор оң, өргөн-биле каапп ап турган хевирдин, а оң соога салымз ханымз басган эр ки-жи хууер-биле дузалапкан.

— Ногаанска аалчылар кээп турган-дыр аа, атай?— деп, Салбак хомулд чугалапкан.

— И-ик— дээш, Чазана уруун алаактырып, аял-хымш хымыралып, шай кууш илтикти олурган.

— Оор кирип туруп-тур— деп, Салбак каттапкан.

— Битин оолдур мыйнаа, чү шоо-лут чүгө алырып аан олар— деп, ашак шөлзөн сөгзөн. — Каларчылар уруглары тайгага чайлаар, огуш, картошка көрбөс, ам шөлзөгө өөр-нөп келген, иччангаш тейип турал мыйнаа.

Салбак маргышпаан. Чок, ол чаг-чы борбак нөгөн огушдө ишти аарып чорбас. Аяла-ла кырган ада-зын оокутуурун болган. Чазана база уруунун кевин-херек чок чүгө

хомуавазын күзөс. «Уруум мен ышкыш эргт чүрөктү болур ийи» деп. Чазана дагыш ханым болган-дыр. Салбакты, оон даа-кара ча-жын, доураннаа кара карактары, ээлтир тараар шимчөөшкүннөри кө-рүп, эргелди хонг үнүп шынап тура, Чазана бодуну кадайын сактып келген, сагыжыга хулузуурун тур-ган.

Ачазынын чүгү болап турарын Салбак база дээп билди каан. Оон бажымынын иштин арылап, орун-тожон аян кирип, аяк-савазын чүп берген, ажылап чорупкан. Хүзө-дир-ле ачазынын хулузуурун болап тура хулузган. Ачазы ыракка турган үнү сактыга, чалындып чиргил-чининг ховуже көрүп алган, күзө-чиг аалчы чоруп олурар бе аы ка-лыгыр доураа бурулап чоруп бе деп дээп болап турган-даа дег.

Бир сактыканын ооза тоза турут-туруп келген. Иччарда ачазы дага аалдыг эгн-биле март 8-ти уткутуп дээп бар чорган. Копшар дег долгай мыймыг чаш шиги шарыга уруун шыргалап алган. Салбак да-же көрүп чорган. Мыйна-ла бо чычкан ышкыш, а чоруп орда орук төмөс-сө.

Аалга баргаш, шайлаш, дулган эгт чигеш, чоогунга узун калбак хөрүктү кууш чугулаар дикшенер.

Салбак, дыка хонг сүт ижиртип келген, ам-лаа сактыга, ари хонг, устелип келген ышкыш аарылаар.

Ол эгнү уруглары база чорган. Ош-ку келген дүгүнүн аял-биле салгаш, кырынга олурган. Холдары-биле ит-кинншаа, алгы-кышкы-биле бадал-лар. Хөрүктү үстүндө кууш көргө, чүс, мун карактар кылааным көрүп чычкан ышкыш. Алаанга баргаш, ору кайгаарга, дээр өнүгү чигир көк.

— Аа-а! — Оо-о!

Бижинин алтыздык дагыш, халдарга чагылапгаш, чүк-чүкө тарааш, далыгырга ужул чөдө бөр. — Часкаан балар сен бе?— деп, авазы айтырган.

Салбак өөрү хона бөрө-даа: — Барып ушпас мен бе?— деп сөзүнгөн.

— Тайып ужу, даанып турар чор, уруум— деп, авазы чөмөлөп сөгзөн.

Салбак ийи хонг-биле итти-ни-шаа бажыпкан. Баштай чүгүн-даа билбөс. Оон эскерип көргө, чик кижинин дүгүнүз өвөш болган, ич-чала-даа элчинин соогу жак. Ич-чаламай канчаар, авазынын оорган-ын артыгче чаштынып алыр өвөс, оон хөрөнтө арын чажырып, сынып бөрө өвөс.

Өшкү кезин сөөртүп алгаш, тайып чораш, авазынын чанынга үнүп кел-ген:

— Мени үнүп кээр деп болап тур-дун бе, авай?

— Сенээ бузуреп турдум, уруум. Эрес-дизим, чүзөн-даа кортпас кыл-дыр өзүп кээр сен. Битезинде-ле мыймыл киж.

Ачазы хөрүк бажынга туруп ал-гаш, оожум үн-биле ичча деп чуга-лаан. Салбак ол сестеринг уткаын мыйнаада эки-ле билбөс, чүгө сөгө-үзүлүп сактып, авазы оон бөрө-орукке йөрөп турганын болап чо-руу аларган.

Болажына алыскаа, ол уруг Ми-халт Касыганын соктаанын-даа, ки-рип келген-даа эскербөн. Эр бөр-гүн ужулаш, чоокулап келгеш, ди-лим эвөс сөгзөн:

— Өмнөгө маш херек дөңнө-нөр. — Салбак сөрт дөн. Тура халааш, хулузуураш, харлыга аарак мөн-дизин.

— Эки, эки бөсөр! — Уур-дээр көрүшөш, мыт чок турганар. Та канчаар ол кийк, Касыга сир өскө чүгө чугалай бер-ген:

— Силеринг ачанар конгүт эки киж болду. Дүгн кезеэ шымыра-лап олур бис. Ногаз шатунде бир-ле дээш үнө-дир. Ачанарын шөкөтөп-кеш, карман фонарын алгаш, үнө-ле халымз. Кадай киж картошка ка-зыр олур. «Бичип оолдор өвөс, мыт чок киж сен, угбай» дилим. Ачанар мыт чок, сөгелин сыйлап тур.

— Оон?— деп, Салбак төстүмзөн.

— Оон хууер экелгеш, картош-каны казы берди. Касыгы чоруду-нун А болу мезеэ сөгөй-дир: «Багай чүгө болай бербе, дарга. Ажылга кон-гүт калай чүгө, оорга-мойну шыла-вас, Шериген огуу келир чөткөн, иччангаш өөрөн-биле четтикпей салып турары ол. Огуу кээр, өрү-дүр бөр, ынады сус чок чүгө кыл-дырбас-даа». Ачанар мича дөң-дир, мыймыл конгүт киж-дир.

Лаштын чүгө шак-шөк дик-ле, Бүрбү кире халым келген. Ары кы-зыл, ари сирезин, сөөк салазын кожанкыткан:

— Уругларым, уругларым... Дар-га-бошка чүгөлөрүм... Багай мени чөткөтөс.

— Силерге чү хережил?— деп, Салбак ширин айтырган.

— Мезеэ бе, уруум?— дээш, ашак оон чанында барган. — Мен бистин Хурагандай сутта...

— Ол чүгөдери адаванар, ээр-рик-дээр бөр чүгүрбөс— деп, Салбак үзө кирген.

Бүрбү оон аял-биле сөгзөн:

— Ийет, ийет, уруум... Ча, ча, шактык болу бердим. Дарга-биле чү-гаалажыдар. Иччаш келир мен.

Алдын-оол ДАРЖАА

Бүрбү чорупкан.

— Киж хонг чок ашак чүгө— деп, Салбак шыгылып сөгзөн. — Киж өл келгитир оолду мактаар. Сөөлү үдө мырыдай шыгырып турар апарган мен, оон харын намазын-дээш, дарганын ам-даа бут кырынга турарынга аячкунуп, саялжые чалаан:— Олуруп көрүп, Михаил, мыт чугулаат өвөс.

— Кижинин талун чүгө келгитир дээрлер ол, куш талу каа-даа ужу, киж талу каа-даа чоруп— деп, Касыга өздөспөгөн.

— Чүдүл-чүрөк чок эвөс-тир ийи, а ол хирезинде бола-ла чуга-лаар, дөңи ашакты-даа мыйлаар— деп, Салбак дөңи хөзөр шугулаан. — Мезеэ салгынын өскө кижде, чү-рөзмин шалга-ла чүгө-биле суулуш-кан мен. Ол киж силер силер...

Салбак олчө чоокулап келген. Билбөс чөдө келген согу киж дег, холдарын хөрөзмин дөңгөс сунгаш, агаарда бир-ле чүгөс сыйлап иш-чак болган. Касыга бир бажым бу-рунгар бажыпкан. Бөрүшкү херел-денген ийи улу кара карак олчө кө-рүп кел чыларын дүгүрөп болгаш эргел-биле эскерип каан...

Аас-кежик хөп-хөтөргө чөдип кээр, конгүт бөдүн болур чүгө-дир ийи. Салбакты карактары ам бир аяны көрүп келген... Кыстың эри-неринин хонг, картошканын бол-гаш дусту шайын сикен амдан-ын Касыга таалай-биле үр-ле эс-керип турган. Ол аразында Салбак авазын сактып келген. Олурунч мы-рыдай мурунда дег, каткан кара эринерин, огул карактары ка-дай эвөс, а шагданы да амык бөдү хөрүк кырынга туруп алгаш:

— Ол-ла, уруум, ол-ла!— деп

алгырга, чалымнарда чакыланым турган ышкыш сагындарым.

Касыга чоруп барган. Бүрбү ки-рип келген. Эзирин чүгөр. Салбак ашак бөрө, дүгүр алгаш, көргүзүп сөгзөн:

— Соонда база кээр мен. Акшаң харманамас сен, кышкы чыгыт хө-вин чок.

VIII.

Хову казыгыларын орнунга эстенгөш дөңгө сөөк хаттар келе-рөөн, күсүк өттүп бажын, чарган чер кырыларын, саваз хөпөнө-ринин болгаш сарааттарын кырып удултертип турган. Бир-ле улуз аманатын тынжып дег, боралгаш хат ол-бо улай шап, бажынын кар-тошларына хоолап, сонга шил-дерин кангыраткылаш, Касыганын кара бажынын дүгөсүн тынжып турган. Чамалыта ужу дөн ушкы-аы хөмчө шураар дөн спортчуга кижинин дүгүзү дөмөйөж бээрин эскерип ийи бис. Касыга шак-ла иччар узеип туруп алган, шыг-ын-шыгын болаган: «Мактаара-даа, бактаара-даа, дөмө-ле сөрүтү-сүмшас, салган сорулганган чайлап баспас мен». Шайын өскө ужуңче кылашпаш, баа-ла боданыр: «Ко-мунистер четистерге өөрүн бактаас, а нилти куш-биле берелери ачкып өртөр улаз чүгө. Айтырышта ылап соуураалдык болганда, чүс-чүс ха-рыны тып, түнөп, шилеп алыр, бүтү тала-биле болап көр хөрөк».

А херектин ужуру мыймыл чүгө-дир. Район төвүнө ажал-агый уду-руктарынын чөвүлдү хураы бол-ган. Адаа чарсар мурун чарымда даргаллап турган Иван Афанасьевич мынча дөң:

— Эштерге дыкнадып каар-дыр: СЭП-нин чазорби сөзизин атгыт калкостун агроному эш К. К. Ху-рагандай мезеэ билдирганын дужа-кан чүгө бе. Долчу уткаа: колхоз-дарга эш М. М. Касыга хууда бо-лалын, тускай эргентигерге алба-лап хулаадырып турар. Бир кап-

сарыла бар: эш М. М. Касыганын бижиме айтышканы. Мен хуула боаарымга, конгү-ла булдурак ут-калы бижик-тир. Алган чөтөгөлөр, Хөмчөгөлөр ап четтирип бис.

Касыга ол-ла доран сөс алган. Херек кырында байлап ыныг өвөс турганы билдине берген. Иччала-да Иван Афанасьевич кижиде бе-лен адырдыр өвөс. Эш-хуула чуга-лажыры-биле хураа соонда кийне-динге чалап алган, алтыргылар са-лып, дөмөйөж теңтеринге бижип алган, оон соонда Касыганын харым бүртүзү шүтүчүлөш салган.

— Ол айтырганын боданыр си-лер. Чөдигининг ажалдар, мен силерге бүртүрө мен— деп, ол доос-кан.

Ам бо шаада ол бүтүнү боданып турары ол. «Бол-ла чүгө: Хураган-дайга алынып болбас— деп, Касы-га мик шитиргеп алган. — Аныа-к киж-дир. Харын оон эки ажалда-рын чөдип алыр. Оон башка сени кандыг удурутуу, кижидикчи, коммунист дээр!».

Хурагандай ужуражып келген. Чү болганын дөм-ле мидеан. Дарга-нын караңче дөрт көөрү адаа берге болган.

— Чугалаар чүгөс чогулу бе?— дээш, Касыга хулузуураш. — Болан харын, Боланын чоруп киж бола-чалыг чуртаар.

Арыг агаарга хостуг-хостуг тын-гылаарга чик, эки-ле. Салбакты сактып келгеш, каттарычавышаа, машинасында олурткан, тынмаже халкан. Ошкү чөдү дег, шөгөш ак туман шынаан шугал алган. Хөм унуун аял-биле үгөн теректер шарарып көзүлгөн. Бир-бир бодар-га, туманда теректер өвөс, а чайы чиргилчининг болгаш доозунгү хо-ваа аягыт улаз шүштүр халым оор ышкыш болган. Оларын үн чок кыйгызын алыска дег, Касы-га машинасынын газын немп, тап-талган күсүк оруктап кыйлытып-ла олурган.

ДУЖУТТУ ӨРТ АЙЫЛЫНДАН КАМГАЛААР

Тыванын колхоз, совхозтарынын ховуларында сгелен килдешкен ам кидин тузук. А тараа ажаал алымкынын улаваас өгөзлөр. Ол үдөс өрткө удуз дүрүмнөри, а-гымаас чоруктарынын ужузуудан сгелен, тараа дүгүлде өрт үнөс болаа миде ажалдап турар улаваа, машина техникага, хову турбагыларынын тузугтарына удуз когаралдык чөдирип, айымжа таваарштыгыр, чоруп деп чүгө киж бурзунгө билдингир болгай.

Эртеңки чылын тараа ажаал алымкынын үзүндө Каа-Хем району «Совет Тыва» совхозту сараат сгелен. Чоон-Хемчинт «Болшевик» колхозка та-раа кезер комбайнын өртөгөн. Мыстык таваарларга өскө-даа черлерге база болгулаа. Бичангаш респу-бликанын колхозтарынын баштар черлери, совхозтар дирекциялары ажаал алымкында киржир комбайн-нарын, тракторларын болгаш өскө-даа техниканы өрт-төн айымз чөс болдурун, адаа удуз дериг-херекес-биле хандырып чорудар ужураар. Бо талам-биле бе-летек ажалдары Танды районун дүржүлгө станция-сында (директору эш Юртаев), «Тыва» өскө-даа (директору эш Сапелкин), Бай-Тайганын «Тээли» со-хозунда (директору эш Лопсан-Серен) чүгөр эки чо-руп турар. А республиканын чамдык ажал-айгыларын-да өрткө удуз хөмчөгөлөр белекелгэ төргүн чөтөс болуп турарын дөңгөзгөр херек. Адаа хамыктыг мурунда Ууш-Хемин «Ууш-Хан» (директору эш Мо-нессе), Чоон-Хемчинт «Чыраа-Бакка» (директору эш Аркалай) совхозтары хамдарып. Олар тараа шай-малдык техниканы оварычча чөс ажаллап турар болгаш өрткө удуз чугула дериг-херекес-биле хандырыпкан.

Колхоз, совхозтарынын механизаторлары өрт айым-кынын дугайында таймыгыр оордөдөгөн өрткө тур-жур ужураар. Комбайн, тракторларын, автомашин-нарын мш үнөс хоолайлары өрт эрттирбес тускай хе-рекесид кылдыр кылмып алыр болгаш өрт дамчыр электри шүтүгүнүн өрттөн айымз чөс болдуур хе-рек. Комбайн бурузун дүржүк кезектерин үргү-дү

чү аштар. Бир комбайнга-ла ийи өт жүрөк херекесел (огнетушитель), дөңир хууер, шпринд, 40—50 литр сүт кирер доскар турар болгаш киде-биле хөсөгөлөр. А трактор, автомашина буруз бурган эвөш эвөс өрт жүрөк херекесид, кидистиг болур.

Смита тараанын чоогунга өрт үгөн таваарларга, ону камгалаар төлөдө, тараанын догандыр чери бир метр калбак кылдыр чарар. Бичангаш трактор азы ату айданын кезезде белеп турар херек.

Колхозтар, совхозтар удуздуктары шактарын ор-ганизаагаарда дараазында дүрүмнөри сактыр. Шайын чурттакчылык суурлардан болгаш тузуглардан 150 метр, а арыжар оруктан 20 метр ырак черге, аргалы-ла болза суугу черинг чоогунга тургузар. Бир эвөш шаа тараа агызында азы сгелгип черде тургугу-ган болза ону догандыр үш метр хире черин өт-сгө-ни арылап аштар болгаш айданын-биле чарган кам-галап шүгүмү тургузар ужураар. Кывар, чазр мате-риалдарын шайдан, смита тараадик, болгеш сгелен-ден 150 метр хире черге калаалар. Оон дөңгөзгөрүн база аштар арылаар. Шаа буруз бир насостту, 4 улуз доскардык, чаладык, 4 кочалдык, 2 плектит, 8 ху-ректит, 6—10 шприндид, бир кидистиг болур ужу-руз. Шаа дүгө ажалдарда электри чырымы азы аар шилдиг лампаны ажаллаар. Тараа шөдлөргө, шаапарга дүгүнүн ээчегелгэ дөңгөшмашынын организаагаар чугула.

Сараат сгеленг чанынга болгаш өскө-даа өрт ай-мыл болуу дег черлерге бичин уруглары өт-биле ойнаар, удуз кижилерин кайы хамдан чок таап-ка-лаар чорук болдурус.

Тараа—бистик байлаамыс. Ону өрт аймылында камгалаар киж бурзуну хулааган.

С. КУЗЛАР

Тыва АССР-инг хой-ининг корум-чурум камгалаа министрствозунун өрткө удуз кидизинин инспектору.

Болгаандырар өйү келбээн деп бе?

Бистик Чоон-Хемчик районун «Болшевик» колхозунда даптиндан көөргө чугаа-сооттук, ээлек эвөлчө хевирлг, киж ортузу чөдө берген деп чугалаар Куулар Напат деп киж бар. Шеминин чоңу К. На-паттын калыг-даа аалы-чанын билр болгаш оон ол ховган шоктары дег даптын бил-диз көрүп, адаа чогуур характер-тиканы бар өйү келген. Эргин ном-чүкү, чүвөсүн ужурун туруп каап-тайт. Бо дээрре кара кезеде аял-камыс, арай хөс өдү ажалдаарын-га мик, каш удаа хулган херө-үзүгелгеш, оон алаам эдилер, херек эрттирип чорай-ла, мича намыла-же боууна түпсөл үдүрүп ча-даа киж-ле болгай.

Куулар Напат дээрн араа иже-ринге ажалк ыкан, артында-ла оо-

ду «аржаан суу» дээр киж боор. Ол дээрре колхозунга ак сөткелдиг ажалдан бербезиндеп шугт эртекеш, ам ажал-толуун, алган кадайын-амыр-дыкын үвөлөсө, оларын көр-гүдүр, өтөн дорамчылар киж болу берген. Напат 1965 чылда чаа-ла херектен адырып, чанып келген хирезинде, бүгү ак сөткелдиг совет хамыгында дег ажалдарынын уузу, аргалаарында өлбөсөн.

Оон кадайы киж ашаа аргалаан санында-ла ары-бажы чок кылган чоруп турар. Директор Напаттын кы-жанырында корткан, чогуур чөдө-ринге хомуларындын бөзүн ол сөстөр. Бистик чагай совет о-бүсеге мылды дүржөк, мапчыча ажалдаарынд, чалаа кижини сүт-ауз чок салып, оун ажалдар чорук шугут турбас ужураар! Шени коззө

Сөвдинин, бисте дружина органи-зациянын бажы ээттөпөн Куу-лар Напатты суза салып алган турарын киж кайгаар!

Куулар Напат пуга-мере вен-теринде база «саламат» ирей боор. Ол бодунун мылды халыг пугула-биле бир аялжы о-бүсөгөн аразыга киреш, оларын чурт-талыгына шактып калып, харын-даа ол аялжы кижини кем-херек үдүлгөдөргө чөдир чычкан каапан.

Чоокта чаа баа-ла аргалап ал-ган, бербени алган Напат дээрн кадайын, огуун «ойлаа» каапан. Ам черде Напатты чоңуң өтүт шүтүмчүлөдүн кеземчегин кии-рип, оун томаарты өйү келбээн чү-бе бе?

К. КОМБУШТАП.

бокулардан ол өт ышкыш чорук, бодуна таарыччалыг, бөдү шыкш кижилерин шилп алыр маргылаа чок ийи. Шаа мидыг дожулангай, корук удуздукту үргүчү мичаар болаар: «Мергелдиг, билгилг, шымак ажалдакчынын шилп алыр болузма, ол мени кымы үндүрүлү-пү, мени сулу каал болур болгай».

Хождун чыдып калган мылды удуздукчулар «боттарында дыкна-гыр чаппаларын болгаш боттарында кижик кижилерин шилп алыр туралар. Боду кошкыш киж болу-дан дора кижини шилп алыр, ич-чараа ол ийи чарыкчыг жүжүлөр ийилдэ бөзүн чүгү-даа буудуруп шы-дааваар» деп, шыгаргангай болше-вик организатор Серго Орджони-кидзе шалга-ла чугалаан.

Бистик совет байдалдарында удуздукта дээрре, кажан киж буу-зү алаанга согулгалдыг органын кижигу бодунун саныл-оалын илгерилээр, саналдарын, сүмелери хостуг киирер, принципалдыг шүтүмчүлө болгаш бот шүтүмчүлө калбарган турар ажал-ишч чога-дыкчыш бис мынды байла-дыр. А ол чорук калдарын шилп алырын чөдө-ленин принциптерин сактыга ам чөдип алынын болур.

Калдарын дээрштыр тургузарда партия организацилары коммунист тургузушкунун арга-ажыктарын,

негелдерин, аял-агый болгаш културалыг тус-тус ушактарына дүржүгалыг ажалдакчылар-биле биж-жылаарынын эргежок чугулаан барымдаллап турар. Коммунист, со-вет патриот бурузунгө курулуны, чоңуң эрге-ажыктары хамыктын мурунда кезеде бири эөлөгө тур-ар, ол эрге-ажыктар чүгүл-даа ар-тык, оон хуууанда эрге-ажыктарын-дан, күзөлдөргөндө бек болур. Ре-волюция — чаа ниялдедиг тургу-зуктуу, оон энегизмиз, билин кааа херек болду, ол мыйаар баар.

Партиянын суралгы ажалдакчы-ны, кичарды Москванын партия ко-митетин секретары турган Артем (Ф. А. Сергеев) ол дугайын дыка-ла шин чугалаан: «Бир эвөс мени даар-та эш мрак дүбөрүнүн эки кидыг эдизининг вольность организацины кылдыр томулап чорудуу болза, би-чүн-даа ойталавас мен; харын-даа мезеэ дааскан ажалды бүгү-ле эне-гизм-биле кымып кириптер мен. Бис-тин партияныс чаш мылды чорукка далып турар. А бистин революция-ныс бистин партияныс чаш салгы-чурумунга болгаш организацины чо-рутуга дайнып турар» Ол дээрре, чү-рөктө хамызында шымычы-биле чугалааа сөстөр-дир. Эш Артему-нын танып болду, ол ону оон өс-көз биллп-лаа шылаас. Револю-циянын дайынчылары оон өскө бо-

ТЕЛЕГРАФ МЕДЭЭЛЕП, ДАМЧЫДЫП ТУР

Вьетнам улус бодунуң демиселинге часкаан эвөс

СОФИЯ. Америк империалистеринг Вьетнамда агрессияныга удузла-нышынын нинти хоорай митин-гиз болтар наймысалга болуп эрт-кен. БКП ТБ-нын Политбюрунун кежигуу, Аза-чурт фронтунун На-ционал чөвүленин Куускомунун даргазы Вичо Стайковтун митингиз чүгө чугалааш, меделгэни: Ханой-вун болгаш Хайфонун чоогун бөм-балазын ажалчыларын, коопера-торларын болгаш албан-даакчылар-ын ортузунга удузлаанышынын ажалк улуз чалымз болдуган. Вьет-намга аар-берге бо хунерде бистин улаузуус оон-биле болуун эп-сөт-ки каттыштырылганы болгаш им-периалистг агрессияга удуз оон өтөтүк демиселинге бурун дөткиче-нин база катан илгерилеп турар. Бис-тин улаузуус Вьетнам талазы-биле хөмөва дугурулгаларын кууседи-нин, агрессияны соккадырын АКШ-тан шитпирдиг негеп турар.

Варшава Керезинин киржикчи-лери куруелерин Политиктг кон-султациятг комитетинин Чөвүлдү куралынын хулаа алганы Вьетнамда АКШ-тын агрессияны-биле холбаш-тыр Меделгелди, а ол ышкыш июль 17-де ВДР-инг президентизи Хо Ши Минин кийгырымын болар улаустун, бурун дөткип турарын В. Стайков илгерилгээн.

Митингизин киржикчилери АКШ-ын чазанаа чоруду удузлааныш-кынын телеграмманын хулаа ал-ган.

РИМ. Каттыккан Штаттарын Вьетнамда чорудуп турар агрессия дайыныга

21. Николай Мухомый 11 вомар
чыл-тыл-бызе дуамазан турар.

Чамдык клуб эргечкителсе
даатла-ла хей болур. Ол хуш
хурал болур, орта клуауа беле-
он сөөлдүе концерт көртүрүс
ле даяр дааталар бо-ла болур.
Бай-Тайга орта эргечкител
байн зай, а бир оеск кичилерин
лашасларынга бту-някта
лашаслар бола, херен боту-
Бистин Бай-Тайга районду
кута олаагырыне кичээттейи
таар зердер салып, практикти
дун чидерипер джортеге идег
рар бир.

Б. ДАВА.

Кулутура кичилерин эргечкител

TC-00147